
Givande från kärlek för kärlek

Predikan av pastor Göran Appelgren

(Läsningar: 1 Mos 28:10-22; Luk 18:9-14: AC 1738. Se sista sidan!)

“Jakob gav ett löfte och sade: ‘stenen som jag har rest till en stod skall bli ett Guds hus, och av allt som du ger mig skall jag ge dig tionde’.”

1 Mos 28:22

Meningen med livet

Ordet 'tionde' har med talet 'tio' att göra. Associationen till de tio budorden går snabbt och den är självklar. De tio budorden är grunden för allt andligt liv – och grunden för att civiliserat samhälle i yttre bemärkelse också, men framför allt för ett sant andligt liv. Vi ska se att tionde också är en förutsättning för ett sant andligt liv – och i sin förlängning för ett civiliserat samhälle, ja, ett samhälle över huvud taget.

I samhällen lever och verkar man tillsammans. Det finns olika sorters samhällen: det yttre, nationen; det mer inre, församlingen, och det innersta, himlen. Att bli en bättre och bättre medlem i samhället är det som är meningen med livet, och till slut att bli en ängel. Det är Guds plan för varje människa. Det är det enda målet med livet.

Varje annan möjlighet till ett svar på frågan om livets mening faller platt till mar-ken inför den vår Herres avsiktsförklaring: Min vilja är att du blir ängel, och att du lever ett liv i evighet i himlen.

Den enda förutsättningen för att det ska lyckas är att man skaffar sig respass till himlen – och det är vägen. Målet är himlen. Vägen är att se till att man har passet klart, när man träder in på andra sidan. Tio jungfrur hade oljelampor men bara fem hade olja i sina krus. Bara fem hade passen klara.

'Oljan' i krusen är en bild för den nödvändiga livsinställning som en enskild människa måste ha för att passet ska vara giltigt. Den inställningen är att vilja väl och göra väl mot andra människor. Det är det som "olja" står för.

En sådan vilja finns inte, om man på vägen till målet inte gör något med sig själv – bättrar sig, ångrar sig när man har gjort fel, tar avstånd från egoism, avund, hat, förakt och andra känslor som inte har något med himlen att göra.

Att göra allt detta, ångra sig och bättra sig är i sin tur fullständigt omöjligt, om man inte har en inre kraft, en äkta kraft, en kraft som står över allt annat. Och den kraften äger inte en enda människa i hela vår värld. Däremot är det många människor som har den inom sig.

Men den ägs inte av människan utan är en gåva från den Ende som har den kraften, och det är vår Herre, Frälsare och Gud, Jesus Kristus.

Målet är himlen. Vägen är att skaffa sig passet, och det går bara om man vänder sig till Den som kan ge oss oljan, villigheten att älska andra människor på ett osjälviskt sätt.

Det handlar de tio budorden om, och det handlar tiondet om.

Jakobs liv som mönster för oss

När vi hör berättas om Jakob i dagens text, så handlar det om en människa som har lämnat något gammalt bakom sig, som har fått ett nytt förhållande till Gud och som därför har förändrats i djupet. Resan är inte klar. Han är fortfarande på väg.

Jakob har insett att han är helt beroende av Gud: "HERREN är verkligen på denna plats och jag visste det inte". Han greps av fruktan och sade: 'Hur helig är inte denna plats! Det måste vara Guds boning, ja, här är himlens port'. (1 Mos 28) Jakob hade upptäckt en helig plats. Eller: han hade upptäckt att livet är heligt. Innan man förstår vad målet med livet är, så är egentligen ingenting heligt. Efter det att man har vänt om, ja, då är livet heligt.

Vi går heller inte för långt om vi säger, att den platsen är Guds boning. Jesus talar om Sig Själv som templet som ska byggas upp på tre dagar. Det templet är verkligen Guds boning, men varje människa är Guds boning, när hon tar emot nytt liv från Herren. "En människa som är på pånyttfödelsens väg får ... ett nytt liv." (AC 1738)

Jakob hade börjat se vad meningen med livet var. Han stod vid "himlens port" och han hade sett dem som skulle bli hans eviga vänner – änglarna som gick upp och ned på stegen.

Vi som under längre eller kortare tid varit med i en församling och kyrka tänker antagligen inte varje dag så som Jakob tänkte efter sin stora upplevelse, men om vi stannar upp och tittar tillbaka på våra liv, kan vi säkert känna igen oss i det som Jakob är med om.

Vi har upptäckt att livet är en helig plats därför att Herren har besökt oss – Guds boning finns inom oss (se Luk 17:21). Vi har förstått vad målet är, och att vi står vid himlens port.

Det är mot den bakgrunden som vi också kan leva oss in i det stora löfte som Jakob gav till sin Gud, som han kallade Jehovah. Namnet 'Jehovah' betyder 'Vara'. Herren är alltings Vara, den ursprungliga kraften ur vilket allt annat kommer. Den kraften är den Gudomliga Kärleken. "Jakob gav ett löfte och sade: ... 'stenen som jag har rest till en stod skall bli ett Guds hus, och av allt som du ger mig skall jag ge dig tionde.'" (1 Mos 28:20, 22)

Altaret som mötesplats

Jakob tar stenen under sitt huvud och reser den till ett altare, ett Guds hus, till en kyrka. Abram gör en liknande sak, och han kallar det för 'altare'. (1 Mos 12:7) Under hela den vandring som Israels söner gjorde byggde man vid upprepade tillfällen altare, och man kallade dem ofta för något speciellt som hade med Herren att göra: "Moses byggde ett altare och gav det namnet HERREN mitt baner." (2 Mos 17:15) "Rubens barn och Guds barn gav altaret detta namn: 'Ett vittne mellan oss att Jehovah är Gud.'" (Jos 22:34)

Kyrkan är en helig plats. Kyrkan är Guds boning. Kyrkan är himlens port. Den heligaste platsen i kyrkan är en rest sten, som vi kallar för altare. Där på altaret ligger i vår kyrka Ordet som är Gud. (Joh 1:1-3)

Altaret är mötesplatsen för Gud och människa. Gud finns där, och människan kommer dit, till altaret. I våra gudstjänsthandlingar är det tydligast i nattvardsfirandet. Man kommer fram till Herren och Hans altare. Det är en mötesplats mellan Gud och människa, mellan människa och Gud.

I gammaltestamentlig tid var altaret det viktigaste i gudstjänsten, framför allt brännoffersaltaret. Enligt de föreskrifter som fanns skulle man offra olika sorters

djur på altaret. Brännoffersaltaret befann sig under bar himmel innanför tabernaklets yttre väggar. Där brann en eld. Där fanns alltså altaret, elden och offerdjuret. Så var det då, och så är det än idag fast inte i bokstavlig mening. Allting i Guds Ord beskriver människans inre omdaning från hennes gamla liv till ett nytt. Också offren, ja, i synnerhet offren, handlar om sådant.

Altaret är mötesplatsen. Där finns Gud i Sin boning. Elden är, som vi vet från dagligt tal, en bild av kärleken, i det här fallet Guds kärlek. Det är symboler, motsvarigheter vi talar om. Vid mötesplatsen finns Herren och Hans kärlek. Människan kommer dit med sitt offer. De olika djuren som nämns i Gamla Testamentet är också de symboler för olika tillstånd av människans inre liv.

Vi kan ganska lätt föreställa oss att en tjur står för något annat än en kalv, eller en bagge för något annat än ett lamm. Om vi tänker oss att offerdjuret ska vara en spegling av vårt inre, så skulle vi nog välja ett lamm, ett oskuldsfullt djur som bara lockar fram goda tankar och känslor.

Vi går till mötesplatsen och vill komma i kontakt med den stora kraft ur vilken allting kommer – Guds kärlek. Vi offrar lammet, och Herren tar emot det. I den förebildande gudstjänsten förtärdes lammet av elden på altaret.

I överförd betydelse sker ett möte och en förbindelse mellan människan och Gud. Människan står öppen inför Herren och kan beröras av Hans kärlek. Det är en omskakande upplevelse. Jakob var på ett sådant ställe.

”HERREN är verklig på denna plats och jag visste det inte.” (1 Mos 28)

Det där lammet som finns i vårt inre är något som vi har fått ifrån Herren, alla människor. Det är en inneboende kraft som är som ett frö, ett litet frö, som vi har fått med oss med modersmjölken mer eller mindre bokstavligt talat. Ömma känslor runt det späda barnet leder till något andligt samtidigt. Barnet upplever Herrens närvaro, och den upplevelsen finns med livet ut. Vi kallar det för ”kvarlevor”.

Däremot så har vi vuxna en förmåga att täcka över det där ursprungligt goda med alldeles felaktiga föreställningar om oss själva och världen. Det leder till två saker.

Offerdjuren – mänskliga tillstånd

Det ena är att, trots att det alltid finns ett altare och en eld, så finns det inget offerdjur. Det finns ingen förutsättning för ett möte mellan Gud och människa. Och det är människans fel. Fem jungfrur hade ingen olja: ”Brudgummen svarade: ’Amen, säger jag er: Jag känner er inte.’” (Matt 25:12)

Det andra är därför förstås att vi måste anstränga oss för att skaffa fram ett offerdjur. Det är där som utmaningen börjar. Det är där som omvändelsen kommer in, ångern, det nya tänkandet. Allt sådant är besvärligt. Det går inte utan strid, en strid mot sig själv.

Farisén och publikanen var två helt olika personligheter. Farisén hade ännu inte förstått. ”Jag fastar två gånger i veckan, jag ger tionde av allt jag tjänar.” (Luk 18:12) Publikanen hade ändrat på sig. Han hade förstått att det jordiska måste underställa sig det himmelska: ”Var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd.” (Luk 18:14)

Det är i en sådan hållning som något kan hända i ens inre. Lammet kommer fram. Oskuldsfullheten griper tag i en – man vill bli ledd av Herren, inte av det fallna jaget. Det infinner sig en villighet som inte fanns tidigare: ”Med villigt hjärta vill jag offra till dig, jag skall prisa ditt namn, HERRE.” (Ps 54:8)

”Moses sade till hela Israels menighet: ’...Var och en som har ett hjärta som är villigt till det skall bära fram denna offergåva åt HERREN.” (2 Mos 35:4-5)

Kvarlevor gör oss till människor

När detta sker väcks Lammet, kvarlevorna, på nytt till liv, och Herren står där framför oss som Han stod framför Jakob. Utan kvarlevorna finns inget andligt liv. Så enkelt är det: ”Det är tack vare kvarlevorna som en människa kan vara människa.” (AC 1738) Och människa vill man ju vara: ”Utan ... ett tillstånd av oskuld ... är människan inte längre människa, utan sämre än något vilddjur.” (AC 1738) Eller som det står på ett annat ställe. ”Det är tack vare dessa kvarlevor som man kan bli välsignad.” (AC 576:3,4)

Det där ursprungliga fröet, kvarlevorna av Herrens kärlek från barndomen är liksom en nytänd eld som sätter fart på tillväxten av ett nytt andligt liv. Det som händer då är att vi får mer och mer av de där starka inre krafterna från Herren. Guds boning fylls mer och mer med Guds kraft. Vi går fram till altaret allt oftare och det blir ett möte. ”En människa som är på pånyttfödelsens väg får utöver de kvarlevor som hon redan har nya sådana och således ett nytt liv.” (AC 1738)

Det nya livet upplevs väldigt annorlunda från det tidigare. Lammet blir levande i ens inre: ”Ett lamm betecknar oskuld. Emedan oskulden är det innersta i allt det goda i himlen, påverkar den också sinnena så att den som intas av oskuld ... inte längre tycker sig vara sin egen, utan grips och liksom hänrycks av en sådan sällhetskänsla att allt världens behag verkar som intet i jämförelse därmed.” (HH 282)

Tiondet

Det är alltså så, att det som ger oss rätt att träda in på den väg som för oss till livets mål, himlen, är att vi använder något som inte är vårt eget, att vi använder det på rätt sätt.

Vi kan också säga så här: när vi har hittat det där som inte är vårt eget, så är det så självklart att vi ska använda det. Men det är inte vårt. Det är en gåva, och vi är oändligt glada för den gåvan. Vi vet att utan det där som inte är vårt eget, gåvan, så skulle livet inte vara något liv. ”Det är tack vare kvarlevorna som en människa kan vara människa.” (AC 1738)

Det är det som tiondet handlar om. Tiondet är den där gåvan – kvarlevorna. Tallet tio står för det som är helt grundläggande, det som gör att livet är möjligt. Utan tio inget liv. Tio är grunden. Tiondet är grunden, Herrens liv i oss, och utan det skulle vi inte kunna kalla oss människa. ”’Tiondena’ förebildade kvarlevor, som är heliga därför att de tillhör Herren allena.” (AC 901:4) ”De tillhör Herren allena!” ”’Tiondelar’ förebildar kvarlevor.” (AC 576:3,4) Tionde betyder att ”allting de har kommer från Jehovah och är helgat”. (UU 101)

I Gamla Testamentet finns det tre sidor av det som heter tionde.

- Det ena är att samla in.
- Det andra är att äta av det, och
- det tredje är att ge av det.

Det ligger en stor hemlighet i det. Det man har samlat in gör något gott för en, och därför ger man också tillbaka. Man får något från Herren, något ”som tillhör Herren allena”. Det gör en gott. Det vill man dela med sig av.

Om att samla in står det så här:

”För in allt tionde i förrådshuset, så att det finns mat i mitt hus.” (Mal 3:10)

Denna vers fortsätter med något som får oss att tänka på Jakobs starka upplevelse: "Pröva mig nu i detta, säger HERREN Sebaot, om jag inte kommer att öppna för er himlens fönster och låta välsignelse strömma ut över er i rikt mått." (Mal 3:10)

Den som har samlat in det som tio står för, det som tionde står för, kommer se vägen till himlen, kommer att bli välsignad. Följ de tio budorden och släpp fram lammet, så öppnar sig vägen!

Och man ska vara glad för det man har samlat in: "Du skall glädja dig inför HERRENS, din Guds, ansikte över allt vad du har förvärvat." (5 Mos 12:18)

Men för den vuxna människan är det – som vi har sagt redan – bara genom en strid mot ens egen egoism som gör det möjligt att samla in: "'Tionde' är ... de tillstånd av gott och sant som förvärvades genom striderna. (1 Mos 14:20)." (AC 1657)

Om att äta av det står det så här:

"På den plats som HERREN, din Gud, utväljer skall du äta [tiondet] inför HERRENS, din Guds, ansikte." (5 Mos 12:18)

"Du skall äta ditt tionde inför HERRENS, din Guds, ansikte på den plats som han utväljer till boning åt sitt namn ... så att du lär dig att alltid frukta HERREN, din Gud." (5 Mos 14:23)

Att "äta" betyder att ta till sig upplevelserna av förändring och nytt liv, att se det heliga i det.

Om att ge tillbaka står det så här:

"Av alla säd som varje år växer på din åker skall du ge tionde." (5 Mos 14:22-23)

"All tionde av jorden, både av säden på jorden och av trädens frukt tillhör HERREN ... Av allt som går under herdestaven skall vart tionde djur vara helgat åt HERREN." (3 Mos 27:30,32)

Att dela med sig är ingenting annat än att göra det Herren vill med Sin oändliga Kärlek, med Sin godhet –att vi ska föra den vidare genom människokärlekens handlingar.

Ett givande från kärlek för kärlek

Den människa som blivit berörd i sitt innersta av Herren är berörd av Gudomlig Kärlek. Berörd är man, och det kan bara leda till att man vill beröra andra, speciellt dem som man starkt upplever är i behov.

"Jag var hungrig, och ni gav mig att äta. Jag var törstig, och ni gav mig att dricka. Jag var främling och ni tog emot mig." (Matt 25:35)

I den Himmelska Läran finns kopplingen mellan tiondet och goda gärningar uttryckt så här:

"Då Israels barn betalade tionde till Gud ... skulle de uppföra sig heligt genom kärleksverk, 5 Mos 26:12" (AC 901:4), som syftar på orden: "Jag har gett det heliga åt leviten och främlingen, åt den faderlöse och änkan." (5 Mos 26:13)

Det handlar om ett givande av kärlek till kärlek, från en kärlek som kommer från Gud för en kärlek som ska växa i människor vi möter i vår vardag.

Kyrkans andliga väl och dess praktiska

I början av dagens predikan sa vi att tionde är en förutsättning för ett sant andligt liv – och i sin förlängning för ett civiliserat samhälle, ja, ett samhälle över huvud taget.

Tiondet står för kvarlevorna, absolut nödvändiga gåvor från Gud till varje människas innersta väsen.

Tiondet är lammet, offergåvan som är nödvändig för att det ska kunna bli ett möte mellan Gud och människa.

Tiondet står för den människokärlekens kraft som måste genomsyra ett samhälle. Utan det skulle människor bli värre än de värsta vilddjur. Det skulle inte finnas något samhälle.

Om man nu tar till sig allt detta, så finns bara en slutsats: men de rika gåvor man har fått från Herren, gåvor som faktiskt gör att man är människa och inte ett rovdjur, kan man inte annat än vilja ge tillbaka, både till Herren genom tacksägelse och lovprisning, men också till sina medmänniskor.

Eftersom samhället och kyrkan medmänniska (eller ens nästa) i större grad än den enskilde (SKR), så innebär det att man också vill ge tillbaka till samhället och den kyrka, Guds boning, som man tillhör.

Det är därför som tiondet i flera tusen år har förknippats med att ge också av sina naturliga och ekonomiska tillgångar för att upprätthålla både samhälle och kyrka. Så här står det i Sanna kristna religionen:

”Människokärlekens allmänna skyldigheter består i synnerhet i att betala skatter ... Dessa erläggs ... av dem som är andliga ... med välvilja, eftersom de är bidrag till fosterlandets och kyrkans upprätthållande och skydd ... De därför, som betraktar fosterlandet och kyrka såsom sin nästa, erlägger sådana avgifter av fri och god vilja och anser det för en missgärning att bedra och försnilla. Men de, som inte anser fosterlandet och kyrka för sin nästa, betalar sådana avgifter ogärna och med motvilja, samt bedrar och försnillar så ofta tillfälle ges, ty de anser blott sitt eget hus och kött som sin nästa.” (SKR 430)

Andlig kärlek – ta emot och ge tillbaka till livet

Att vara en andlig människa är att vara fullt närvarande i världen tillsammans med andra människor genom att bygga ett samhälle, en kyrka och till slut en himmel – precis som Herrens avsikt med människans liv är. Man samlar tionde, man äter tionde och man ger tionde genom att dela med sig av de oändligt rika gåvor som Herren ser till att vi får, både andliga och naturliga:

”För in allt tionde i förrådshuset, så att det finns mat i mitt hus. Pröva mig nu i detta, säger HERREN Sebaot, om jag inte kommer att öppna för er himlens fönster och låta välsignelse strömma ut över er i rikt mått.” (Mal 3:10)

Amen!

1 Mos 28:10-22:

Jakob lämnade Beer-Sheba och begav sig mot Haran. Han kom till en plats där han måste stanna över natten, ty solen hade gått ner. Och han tog stenarna på platsen för att ha under huvudet och lade sig att sova. Då hade han en dröm. Han såg en stege vara rest på jorden. Den nådde ända upp till himlen och Guds änglar steg upp och ner på den. Och se, HERREN stod ovanför den och sade: 'Jag är HERREN, din fader Abrahams Gud och Isaks Gud. Det land där du ligger skall jag ge åt dig och dina efterkommande. Din avkomma skall bli som stoftet på jorden och du skall utbreda dig åt väster och öster, norr och söder, och genom dig och din avkomma skall alla folkslag på orden bli välsignade. Och se, jag är med dig och skall bevara dig vart du än går, och jag skall föra dig tillbaka till detta land. Jag skall inte överge dig intill dess att jag har gjort vad jag har lovat dig.'. När Jakob vaknade upp ur sömnen, sade han: 'HERREN är verkligen på denna plats och jag visste det inte'. Han greps av fruktan och sade: 'Hur helig är inte denna plats! Det måste vara Guds bönning, ja, här är himlens port'. Tidigt på morgonen steg Jakob upp, och han tog stenen som han hade vilat sig mot och reste den till en stod och göt olja över den. Och han kallade platsen Betel. Tidigare hette denna stad Lus. Jakob gav ett löfte och sade: 'Om Gud är med mig och bevarar mig under den resa som jag nu gör och ger mig bröd att äta och kläder att ta på mig, och jag kommer tillbaka till min fars hus i frid, så skall HERREN, vara min Gud. Och stenen som jag har rest till en stod skall bli ett Guds hus, och av allt som du ger mig skall jag ge dig tionde.

Luk 18:9-14 :

Till några som var säkra på att de själva var rättfärdiga och som föraktade andra, berättade Jesus också denna liknelse: Två män gick upp till templet för att be. Den ene var farisé och den andre publikan. Fariséen stod och bad för sig själv: 'Gud, jag tackar dig för att jag inte är som andra männi-

skor, rånare, brottslingar, äktenskapsbrytare, eller som den där publikanen. Jag fastar två gånger i veckan, jag ger tionde av allt jag tjänar. Publikanen stod långt bort och vågade inte ens lyfta blicken mot himlen utan slog sig för bröstet och bad: 'Gud, var nådig mot mig, syndare.' Jag säger er: Han gick hem rättfärdig, inte den andre. Ty var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd.

(Översättning: Svenska Folkbibeln)

Arcana Cœlestia, nr 1738:

Kvarlevor är tillstånd av kärlek och människokärlek, följaktligen alla tillstånd av oskuld och frid som en människa begåvas med från tidig barn-dom. Men denna gåva minskar gradvis, efterhand som hon uppnår mogen ålder. Men en människa som är på pånyttfödelsens väg får utöver de kvarlevor som hon redan har nya sådana och således ett nytt liv. För det är tack vare eller med hjälp av kvarlevorna som en människa kan vara människa. Utan ett tillstånd av kärlek och människokärlek och utan ett tillstånd av oskuld – tillstånd som genomsyrar alla andra tillstånd hos henne – är människan inte längre människa, utan sämre än något vilddjur. Det är genom frestelsestrider (som man) vinner kvarlevor, vilket avses i denna vers (1 Mos 14:20). Och det är dessa kvarlevor som betecknas med tionde, som Abram gav Melki-Sedek.

Förkortningar av Skrifterna:

AC = Arcana Cœlestia

HH = Himmel och helvete

UU = Uppenbarelseboken uppenbarad

SKR = Sanna kristna religionen